

Motion till riksdagen 2016/17:3693

av **Robert Hannah m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtydligande av polisens befogenheter att hantera egendom som kvarlämnats vid platsen för en otillåten bosättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en dubbel proportionalitetsbedömning inte ska göras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avgiftsnivåerna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är inte tillåtet att utan medgivande bosätta sig på annans mark, och ska inte heller vara det. Rätten till egendom är grundlagsskyddad, och det är viktigt att det finns en fungerande och rättssäker ordning för hur markägare och andra nyttjanderättshavare som råkar ut för olovliga bosättningar ska kunna få hjälp med att få tillbaka besittningen till sin mark. Den gällande lagstiftningen har påtagliga brister, bl.a. genom att den som ansöker om särskild handräckning för att få bort en olovlig bosättning åläggs ett långtgående ansvar för att identifiera samtliga personer som utnyttjar bosättningen i fråga. Om sökanden inte lämnar uppgifter om motpartens namn, personnummer och bostadsadress kan ansökan komma att avvisas. Vid bosättningar där det sker en kontinuerlig in- och utflyttning kan kravet på att markägaren ska redovisa identiteten på de personer som olovligen bosatt sig där innebära närmast oöverstigliga problem.

Sammantaget finns det goda skäl att införa en ny lagstiftning. Liberalerna delar bedömningen att en ny form av särskild handräckning, kallad avlägsnande, bör införas för att stärka möjligheten för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark.

Det finns dock flera punkter där förslagen i propositionen inte är tillräckliga. Till att börja med underlåter regeringen att skapa en tydlig lagreglering för Polismyndighetens befogenheter och skyldigheter när det gäller att hantera kvarlämnad egendom i samband med att polisen med stöd av polislagen ingriper mot en otillåten bosättning. Detta har bl.a. uppmärksammats av Justitieombudsmannen, som i sitt remissvar på den departementspromemoria (Ds 2016:17) som ligger till grund för propositionen föreslår att det införs kompletterande regler när det gäller frågan om hur egendom som lämnas kvar efter ett ingripande enligt 13 § polislagen ska hanteras. Liberalerna delar denna bedömning och anser att sådana kompletterande regler dels skulle förbättra möjligheterna för polisen att aktivt utnyttja sina legala möjligheter att ingripa mot otillåtna bosättningar, dels skulle innebära en mer rättssäker reglering även för de avhysta personerna eftersom det skulle bli tydligare vad som händer med egendom som kvarlämnas på platsen för en otillåten bosättning.

Regeringens förslag innebär att Kronofogdemyndigheten dels ska göra en proportionalitetsbedömning mellan den sökandes och den svarandes intressen vid prövningen av en ansökan om avlägsnande, dels ska göra en intresseavvägning mellan den sökandes intresse och den svarandes situation innan ett avlägsnande verkställs. I likhet med flera remissinstanser avvisar Liberalerna detta dubbla förfarande, som riskerar att förlänga processen utan rimliga skäl. Visserligen har proportionalitetsprincipen fått allt tydligare genomslag i svensk rätt genom Europakonventionen, men detta innebär inte att Sverige är förpliktat att göra dubbla proportionalitetsprövningar i frågor som gäller avlägsnande av otillåtna bosättningar. Som regeringen själv konstaterar har Europadomstolen tvärtom slagit fast att rätten till skydd för hemmet i artikel 8 inte innebär någon skyldighet för konventionsstaterna att tolerera ett otillåtet besittningstagande under obegränsad tid och att en person som har tagit annans mark i besittning utan att ha rätt till detta inte kan räkna med att få stanna kvar på platsen (Yordanova m.fl. mot Bulgarien [2012], punkt 121 och 131).

Den intresseavvägning som behöver göras i samband med verkställighet handlar i första hand om att säkerställa att de olovligt bosatta inte drabbas av oacceptabla följder i samband med avlägsnandet, t.ex. vid mycket svåra väderförhållanden. Även socialtjänstens särskilda ansvar för att säkerställa att barn inte far illa ska beaktas. Regeringen nämner i propositionen att den svarande ska få möjlighet att invända mot förfarandet, men att ärendets natur gör att den svarande sällan med framgång kan göra invändningar i sak och få rätt att stanna på platsen. I denna del lämnar propositionen ett alltför stort tolkningsutrymme. Prövningen av avlägsnandet som sådant har skett redan i ett tidigare stadium, och det enda som ska prövas i samband med verkställigheten är tidpunkten och de närmare formerna för avlägsnandet, inte huruvida ett verkställande ska ske. Utgångspunkten måste här vara att verkställigheten ska ske så snabbt som möjligt och att det krävs särskilda omständigheter för att uppskjuta det. Sådana omständigheter skulle vara att det bedöms lämpligt att vänta några timmar så att socialtjänsten kan ordna de insatser som eventuellt anses nödvändiga.

Även de rådande avgiftsnivåerna hos kronofogden har kritiserats. I dag tar Kronofogdemyndigheten ut en grundavgift på 600 kronor för varje svarande som omfattas av verkställigheten av en särskild handräckning. Om det rör sig om en bosättning där många personer uppehåller sig kan avgiften alltså handla om betydande belopp. Regeringen aviserar att den avser att se över bestämmelserna i förordningen om avgifter vid Kronofogdemyndigheten i syfte att åstadkomma vissa lättnader för den sökande när det är fråga om flera svarande, men anger inte något närmare om vad detta

kan innebära konkret. Liberalerna vill därför framhålla att det är angeläget att det införs ett takbelopp för hur stor avgift en markägare eller annan rättighetshavare kan behöva betala. I likhet med t.ex. Lantbrukarnas Riksförbund anser vi att detta takbelopp ska vara lågt, och vår mening är att det i vart fall inte ska överstiga 5 000 kronor. Med tanke på att många markägare råkar ut för att personer flyttar runt sin otillåtna bosättning mellan olika platser inom samma område är det också viktigt att takbeloppet knyts till den sökande och inte till avlägsnandeåtgärden.

Robert Hannah (L)

Said Abdu (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)